

IGŁA (31) *sb f*

sg *N* igła (5). ◇ *G* igły (1). ◇ *A* igłę (4). ◇ *I* igłą (12). ◇ *pl G* igieł (3). ◇ *A* igły (4). ◇ *I* igłami (1). ◇ *L* igłach (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XIX w.

1. *Ostro zakończony, cienki, kłujący przedmiot, rzecz, przyrząd* (30) : igłą day przekłówszy błonkę wierzchnią komu vmiejętnemu z iąc onę Kataractę. *FalZioł* V 79; Ież po Czełku był zwan Iehlak od igieł. *BielKron* 321; igły vkázowáli potrzebne ku wymowánium tárnia z nog/ bo bofo chodzą *BielKron* 443v; zákol mu [*niemocnemu*] igłą wielki pálec v nogi/ á oną krwią wárgi iemu pomáz. *SienLek* 59, 64v, 66v, 67, 129, 131; [*chłop*] gránowitym grochem [...] z dáleká dofyc ćifkáiac/ ná koniec igły vtykał. *GórnDworz* M5v.

W porównaniach (4): korzeń ma niewielki z drobnemi korzonzi [!] á od korzenia przeřtriphowany, to iefth iakoby igłą z żłobkował podłuż ku gorze *FalZioł* I 64c; nafienie po trzech po cžtherzech ziarnkach na iednym mieřtczu rořcie w pořrozdku główek iako igła. *FalZioł* I 107d; PChła od pchania rzeczona, bo gdy vkáfi iakoby igłą zapchnął. *FalZioł* IV 16c; Kiedy kto czuie po wřzyřtkim ćiele iakoby kłóćie igłami [...] nagłe krořty známionuie. *SienLek* 20v.

W charakterystycznych połączeniach: igłą przekłóć (3), skłóć, ukłóć, zakłóć (3), zapchnąć, zżłobkować; kłóćie igłami.

a. *Narzędzie do zszywania, szycia – najczęściej metalowy pręcik ostro zakończony z jednej strony, z drugiej posiadający otwór, przez który przewleka się nić ew. inny materiał do szycia*; *acus Murm, Mącz, Calep, Cn* (16) : *Acus eyn nadel Iglá Murm* 146; Theż Magnes iefť barzo dobri ktoby fie igłą vdawił, albo iakiem infzem żelazem *FalZioł* IV 55d; *KłosAlg* G2 [2 r.]; kupczewi yednemv trzy thifzyaczá ygiel vkradl y przedall thifzyacz po 5 gr. *LibMal* 1545/95v; Pánu ciáľny na brzuchu Kolet vdzyáľali. Poľłał gi pan do kráwca/ kazał gi rozľzyřzác/ Kráwec áni fie go tknáł/ ráno ľzedł przymierzác. Pan rzekł: teraz práwie w czás/ á kráwec powiedzyał/ Aniciem go igłą tknáł *RejFig* A3b; *OrzRozm* Rv; [*Alonsus*] brał od nich [*od ludu z Kurtany*] Perły rozmáithe/ [...] zá ľkło/ zá dzwonki/ zá igły *BielKron* 443v, 451; Ygłą przetknać/ przeřzyć. *Mącz* 463a, 3a; *Calep* 20b, 281a.

W porównaniu (1):chłop ma być/ Pewnie nie iáko igłá/ coby iá iedno ľzyć. *RejZwierz* 73.

W charakterystycznych połączeniach: igłą (prze)szyc, przetknać.

Przysłowie: Podczáľzy powiada Iozephow iź kubek zginał [...] Iozepħ im cžyni dubra [!] myľ Bądźcie przedľię weřeli niech pilno ľzukáia [...] Aza to igłę řtraćić/ toć zginać nie moźe *RejJóz* 04.

Wyrażenie: »igła blaszana« (1): mieć igłę bláľzana z dźiurá tak wielká/ co by ón włóřien w nię móğł wleřć *SienLek* 171v.

2. [*Zestawienie w funkcji nazwy botanicznej* : »wilcze igły« = *Geranium* (*Tourn.*) *L.* (*Rost Sł*); *bodziszek* rořlina z rodzaju *bodziszkowatych* (*Geraniaceae*); *geranium* (*decem amplius eius species*) *Cn*: *Wilcze igły/ Geraniu*^m. *SienHerb* L4#v, E3v#.]

*** *Dubium* (1) : Lácniey igłę [!] przewlec przez igielne vcho [*facilius est camelum per foramen acus transire* *Vulg Matth* 19/24; Látwiey iefť wielbłáďowi (*marg*) Abo Linie: bo y tę znáćzyć moźe Graeckie sľowo κα`μελος: ále lepiej tak iáko w texćie řtoi. (–) przez dźiurę igielná przeřć *WujNT*] / niźli bogaczowi wniřć do kroľeřtwá niebieřkiego *RejAp* 88v. [*Uwaga*: na mieřcu wyrazu hasľowego w

innych tłumaczeniach tego wersetu bibl. znajduje się wyraz: wielbłąd; na marginesie, odnoszącym się do tego wersetu, w WujNT: lina. Cf IGIELNY Przysłowie.]

IM